

S Z Ó L Ó

Gólyák

■ HANTHY

Mivel a néphagyomány szerint a gyereket a gólya hozza, gondolhatnánk, hogy a gólyatábor az erre való felkészülést szolgálja. Az utóbbi hetekben, hónapokban kirobbant botrány szerint ugyanis a frissen felvett egyetemisták egy része legalábbis nem azt az eligazítást kapja az egyetemi gólyatáborokban, amit elképzelt, ezzel szemben alaposabb kiképzést a rá váró boldogabb, szabadabb életről. De azért jobb ezekkel a történetekkel nem viccelődni. Már csak azért sem, mert aligha csak a legnagyobb és legnépszerűbb magyar egyetemen lehetnek meg ezek a problémák, bár kétségkívül az ELTE-re most nagyon rájár a rúd, ezért a figyelmetlen szemlélő úgy gondolhatja, hogy ott lehet a magyar fiatalság fertője. Vannak azonban más történetek is, amelyek vagy nem kerülnek a címlapokra, vagy ha onnan lekerültek, gyorsan elfelejtődnek, és nem ösztönzik szembenézésre a felnőtt magyar társadalmat azzal, mire, milyen életre, felelősségre, mintára neveli a gyermekeket.

Lehet gúnyolódni mindazokon, akik számon kérik régi idők erkölceit. Még azt is felhozhatják, hogy nem volt ez másként akkor sem, csak minden suba alatt zajlott. A kikapós lányok és asszonyok akkor sem tagadták meg szolgáltatásukat a huncut és házon kívüli örömökre vágyó férfiembertől. De ehhez azt is oda kell tenni, hogy akkoriban mindez legalábbis a nyilvánosság aktív támogatása nélkül zajlott. Előszedhető az az érv is, hogy mennyi volt a boldogtalan ember, akit a társadalmi elvárások megnyomorítottak, akik szeretet nélkül éltek az életüket a házasságukban, a családjukban, akik csak a köz megvetését vállalva élhettek a hajlamaik szerint. De nem kapunk jobb statisztikát, ha megnézzük, boldogabb lett-e mostanra a konzervatív erkölcsből kimenekült emberiség.

Meglehet, kizárják az egyetemről azokat az ifjakat, akik akár elkövetőként, akár csendestársaként részesei voltak a most kirobbant gólyatábori erőszaknak, de vajon lesz-e, aki leül velük, és elmagyarázza, hogy mit is vétettek? Miért? – kérdezhetnek vissza. Mi a rendkívüli, szokatlan abban, ami történt? Hány házibuli végződik hasonlóan, csak senki nem beszél róla? Csak a nagyon ostobák teszik fel a buliban történetekről készült képeket a világhálóra. Azután meg kellene kérdezni a szülőket is, vajon tudják-e, mikor, kivel és merre jár, mit cselekszik a gyermekük. Amikor három fiatal lányt, közöttük két tizenhét éves halálra tapostak a Nyugati téri diszkóban kitört pánikban, a szülők egy része csoportot hozott létre, amelynek tagjai követték és megvárták gyermekeiket a buli után. Vajon hány működik még?

Néhány éve a HIV robbanásszerű hazai terjedéséről adott hírt a sajtó, akkor a szakemberek megpróbálták felhívni a figyelmet a felelős szexuális magatartásra. Egy anonim AIDS-tanácsadóval foglalkozó orvos mondta: az útszéli prostituáltak tudatosabban védekeznek a nemi betegségek ellen, mint azok, akik az új ismerkedési formákat használják, interneten keresnek alkalmi partnereket, és amikor a virtuális után a valódi találkozó is létrejön, már nem kérdeznek, csak a vágyaikat követik. Értelmes fiatal lányok és fiúk vagányságból hajszolják az új izgalmakat, az alternatív szexuális játékokat, a különleges partikat és diszkókat, és egy éjszaka elszívott füves cigarettával reggel azon gondolkodnak, vajon kivel és mit is csinálhattak. Olykor a nevüket sem tudják alkalmi partnereiknek. Az orvos találkozott olyan esettel, hogy valaki közvetve fertőződött meg, tehát fizikai kapcsolatba nem is került a fertőzővel, csak egyazon partin vettek részt.

A helyzet aligha javult. Miért is javulna? Lemaradsz, ha kimaradsz, hirdetik az ifjúsági magazinok, amelyekben a tanács nem úgy szól, hogy tizenhárom éves vagy, várj még kicsit, bármilyen türelmetlen is a fiúd, hanem: hogyan védekezz. Végül is még mindig jobb, mint a tizenéves terhesség. Közben kiöregedett pornósztárok, Dubajt megjárt prostituáltak, havonta párt váltó celebek szállnak a szemünk előtt, és lehet, hogy nem boldogok, de sok pénzt keresnek, az biztos. Ezt nevezik ma sikernek.

Ha bezárják a gólyatáborokat, mit oldanak meg?

Újságíró a román titkosszolgálat zsoldjában

Hazafias feladatok

Öt éve rendes fizetést ígért a Román Hírszerző Szolgálat egy befolyásos lap újságírójának, ha heti két-három órás mellékállást vállal: főnökeiről kellett volna jelentenie, és közölnie a lapban olyan cikkeket, amelyeket készen kap a szolgálattól. Daniel Befu főnökei utasítására aláírta a beszerző nyilatkozatot, de a tényfeltáró riport soha nem jelent meg a lapban – pár napja olvasható az azóta munkahelyet váltott zszurnaliszta blogján. Adott a kérdés: a magyar sajtóban vajon hányan dolgoznak különféle szolgálatok zsoldjában?

■ LUKÁCS CSABA

Né legyenek illúzióink – az ügynökök huszonöt évvel a rendszerváltás után is közöttünk vannak! Nemcsak a közéletben, a sajtóban, a szellemi-politikai-gazdasági elitben, hanem még a munkahelyünkön is. És ne csak azokra gondoljunk, akik valamiért jelentést írnak néha – ők a legkisebb halak. Mellettük közöttünk vannak a profik is: szigorúan titkos tisztek, titkos munkatársak, titkos megbízottak. Mindannyian pénzért dolgoznak, konkrét feladatot teljesítve, többnyire alapos munkát végezve. Szinte biztosra mondható, hogy történetük nem ért véget 1989-ben: ma is dolgoznak, megfigyelnek, jelentenek. Aki nyugdíjba ment, annak helyébe toboroztak újat – információra mindig lesz kereslet.

Magyarországon ezen a területen szégyenletesen elmaradt a rendszerváltás, de még a múlt feltárása is – néhányan a hivatásosok közül lelepleződtek (gondoljunk csak a volt miniszterelnökre, *Medgyessy Péterre*), de a legtöbbről nem tudunk semmit. Nagyon kevés ügynök önként elmondta, hogy jelentett, másokról kidertült a múlt. De ők többnyire megszorult vagy más módon beszerzett kishalak – azokat kellene végre felfedni, akik megrendelték tőlük a jelentéseket.

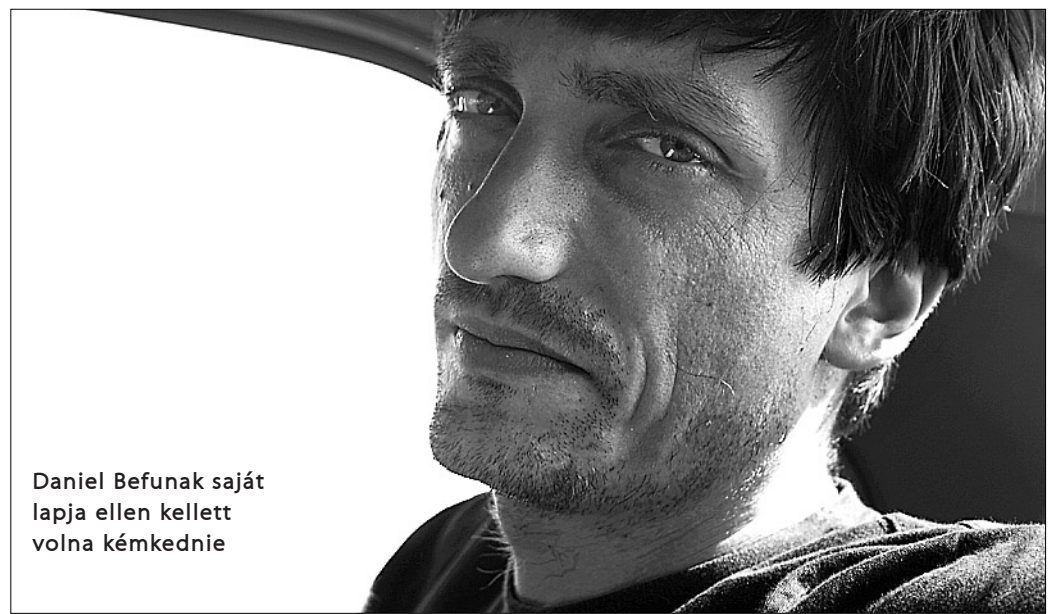
Sajnálattal írom, hogy a fertőzött területek között nem kivétel a sajtó sem. A PestiSracok.hu nemrégiben megjelentetett egy érdekes írást e tárgyban. Előbányászták egy 1989. február 6-i parancsnoki értekezlet jegyzőkönyvét, ahol *Horváth József*, a III/III. vezetője arról beszélt: kapcsolatot kell létesíteniük azokkal az újságírókkal, akik pozitív vonatkozásban felhasználhatók, akikre építhetnek. „Az utóbbi vonatkozásában meg kell vizsgálni a »menedzselés« lehetőségét. A cél az lenne, hogy olyan újságírói kapcsolatkörrel rendelkezünk – lehetőség szerint minden jelentősebb sajtóorgánumnál –, akiket a megfelelő információkkal ellátva a maga területén sikerhez juttatunk, és akik alkalmasak az általunk megjelölt témákban a kívánt politikai hatású cikk vagy egyéb írás megjelentetésére” – fogalmazta meg a terveket.

Nem teljesen világos, mit értett a menedzselésen, de sejtéseink lehetnek: havi vagy alkalmi juttatást; gondosan előkészített dossziékat, amelyekből kiváló „tényfeltáró” anyagot lehetett írni, erkölcsi-gazdasági károkat okozva az érintetteknek; és persze megannyi más dologot a kapcsolatépítéstől a szponzorálásig az át a kiszivárogtatott valós vagy dezinformációig.

A magyar sajtóban egyelőre még nem világos, kik kapnak ma is fizetést különféle titkosszolgálatoktól. Keleti szomszédunkban, Romániában egy újságíró, *Daniel Befu* a blogján megdöbbentő riportban írta meg, hogyan szervezte be őt a hírhedt Securitate utóda, a Román Hírszerző Szolgálat (SRI) alig négy esztendővel ezelőtt! Az akkor még a Gandul című újságnál dolgozó kolléga konkrét feladatokat is kapott. Attól tartok, az ő esetéhez hasonló sztorik Magyarországon is lennének, ha volna bátorságunk azokat elmondani.

A Kék szemeim vannak (hogyan szervezett be a SRI) című írást szeptember végén publikálta blogján a bukaresti újságíró annak kapcsán, hogy az egyik legnépszerűbb román televíziós műsorvezető, *Robert Turcescu* bejelentette: a román hadsereg hírszerző és kémiszolgálatánál dolgozott titkos állományú hivatásos katonatisztként. Daniel Befu nem jutott el ilyen magas pozícióba, mert amikor a főnökei biztatására aláírta a beszerzési nyilatkozatot, már akkor tudta, hogy rövidesen riportot fog írni a történetből. A cikk ugyan csupán ötéves késéssel jelent meg, de a zszurnaliszta kijelentette, hogy szükség esetén vállalja a hazugságvizsgálatot is minden egyes állításával kapcsolatban. És arra a kérdésre is poligráf előtt válaszolna, netán valamelyik párt, gazdasági érdekcsoport vagy politikus megrendelésére ment-e bele a játékba, hogy lejárassa a titkosszolgálatot.

Gyorsan történtek a dolgok: tíz nappal azután, hogy bejelentkezett nála a SRI, már aláírta az együttműködési szerződést. A beszerző egy középkorai osztálytárs volt, bizonyos Florin, aki sok év után váratlanul bukkant fel. Már az első találkozáson elmond-

Daniel Befu sajtólapja ellen kellett volna kémkednie

A SZERZŐ FELVÉTELE

ta: a titkosszolgálatnál dolgozik hadnagy rangban, és az a feladata, hogy beszervezen a sajtóból embereket. Mindent tudott a célszemélyről: hol lakik (pedig az újságíró nem a bejelentett lakcímén élt), hogy másfél évvel ezelőtt kórházba vitte a gyereket, és négy éve vágta le hosszú haját.

Először egy teára találkoztak egy étteremben, ahol a tiszt elmondta: a SRI alkotmányvédelmi és állami intézményeket védő osztályánál dolgozik, és a média (megfigyelése a feladata. Az újságíró hazafias érzelmeire apellálva elmondta, hogy az együttműködés nemzeti érdek: arról kellene beszámolnia, ha a főnökei váratlanul elállnak egyes cikkek megjelentetéséről politikai vagy gazdasági okokból. Sőt akkor is, ha a főszerkesztő előre megmondja, a cikk miről szóljon. Ha aláír nekik, mondta Florin, akkor a titkosszolgálat néha, évente legfeljebb egy-két alkalommal adna kész cikkeket is neki megjelentetésre. Ezek tartalmával nem lesz gond, nyugtatta meg az újságíró, az állami cég felel a cikkben lévő adatok hitelességéért. Példát is mondott: lehetnek korrupciós dossziék, amelyeket „túl sokáig elfektet” az ügyészség, és a sajtómegjelenés felgyorsíthatja az eseményeket. A zszurnaliszta „hazafiaságát” készpénzzel hálálná meg a SRI: ha zökenőmentes az együttműködés, akkor a havi minimálbért kapná meg pluszban, de különösen hasznos információk esetén akár havi ezer lejt is (körülbelül hetvenezer forint – L. Cs.) is hazavihetne a sajtóorgánumtól kapott fizetésén túl. Ezért mindössze heti két-három órányit kellene rászánnia jelentések írására, magyarázta, és havonta egy-két alkalommal találkozónak személyesen. Az első találkozás után a felek úgy váltak el: az újságíró gondolkodik az ajánlaton.

Befu értesítette a főnökeit az esetről, akik úgy döntöttek: mutasson érdeklődést, fogadja el a mellékállást. A második találkozó már jóval drágább helyen zajlott (a számlát mindig a hadnagy fizette azzal, hogy ő el tudja számolni a titkosszolgálatnál), és az újságíró arról kezdett beszélni: nem tartaná becseületesnek, ha besúgná a kollégáit. A tiszt helyeselte a gondolatmenetet, majd arról beszélt, minden állampolgárnak kötelessége jelenteni, ha valamiféle államellenes dologról van tudomása. Ők is azt kérik: csak a gyanús dolgokról számoljon be. Két, maximum három évig használnák informátornak, utána inaktívváják, és megszűnik az együttműködés. A zszurnaliszta tovább aggodalmaskodott: mi a garancia, hogy a megkeresés tényleg a SRI-től jött, és nem egy külföldi titkosszolgálatól? A tiszt elővette az igazolványát, egy plasztiklapot, rajta pecséttel, aláírással és a nevével: *Florin Liviu Bratu*. Megnyugtatta a férfit, hogy a kifizetések nem a saját nevére fognak történni, hanem választhat magának álnevet, így azt kell aláírnia a pénz átvételekor.

A megállapodás aláírásának napján konspirációs körülmények között találkoztak: a tiszt az utolsó pillanatban változtatott helyszínt, és olyan ügyesen oldotta meg a cserét, hogy az újság lesben álló fotósai elvesztették a szemük előtt találkozóóra induló kollégájukat. Konspirációs lakásban, nyitott sörök mel-

lett került elő az egy példányban kinyomtatott szerződés.

Alulírott ..., apja neve, anyja neve, a Románia nemzetbiztonságát szabályozó törvények és a saját hazafias érzületeim szellemében vállalom, hogy támogatom a Román Hírszerző Szolgálatot a munkájában. Álnévnem a következő szeretném... Aláírás, 2009. február 26. A tiszt megnyugtatta: most először és utoljára használta a saját nevét, ezentúl csak az álnév él – még a titkosszolgálati felettesei is csak ezt fogják megismerni. Az aláírás után meg is kapta az első, tíz pontot tartalmazó „házi feladatot” borítékban, ezt a következő két-három héten kellett volna elvégeznie.

A beszerzési nyilatkozat aláírása után az újságíró pánikba esett. Félteni kezdte családját, karrierjét. Elmondta a feleségének a történeteket, aki kiborult azon, hogy álnévnem olyan nevet választott, amely mindkettejük számára fontos: a tervezett közös gyerekeknek szánt nevet. A zszurnaliszta felhívta az immár összekötővé vált tisztet, és azt mondta neki, álnevet szeretne cserélni a szerződésen. Két óra múlva újra találkoztak a konspirációs lakásban, és amikor a tiszt elővette a papírt, és kihúzta a nevet a szerződésen, az újságíró felugrott az asztaltól, és a papírt felkapva elszaladt a lakásból. A bizonyítékot a szerkesztőségben rejtette el egy kép háttára ragasztva (ezt különben később megpróbálta visszaszerezni a SRI arra hivatkozva, hogy a megállapodás a román állam tulajdona).

Az eset után a szerkesztőség hivatalos levelet küldött a titkosszolgálatnak, azt kérdezve, hogy náluk dolgozik-e Florin Liviu Bratu hadnagy. Tagadták, és az újságot a nemzetbiztonsági törvény betartásának fontosságára figyelmeztették – ebben többek között az áll, hogy a SRI-jel kapcsolatos információk államtitkot képeznek. Érdekes adalék, hogy a cikk soha nem jelent meg – azt nem tudja az újságíró, hogy végül ki és miért döntött így. Azóta már ő sem a Gandulnál dolgozik, és most, a Turcescu-eset után a bírósági nyilvánosságra hozta az öt esztendővel ezelőtti történeteket.

Néhány nappal ezelőtti láttam egy riportfilmet az egyik román televízióban. Arról szólt, a SRI-nél jelenleg háromszáz ember foglalkozik sajtófigyeléssel, mivel a médiát tekintik az egyik legfontosabb információforrásnak. Az expanzió folytatódik, mert nemrégiben száz új állást hirdettek. Romániában egyébként összesen hétféle költségvetésből finanszírozott titkosszolgálat létezik, és az ország (becsült) titkos ügynökök számában messze veri az Amerikai Egyesült Államokat vagy Angliát: keleti szomszédunknál százezer lakosra legalább hatvan titkos ügynök jut, míg a briteknél ez az arányszám hat, Amerikában pedig kilenc. Tőlünk nyugatra ugyanis nem titok, a különféle szolgálatok hány embert foglalkoztatnak – azt persze ott sem lehet tudni, hogy név szerint kiket.

Még egy fontos dolog: Romániában törvény tiltja, hogy a hatalom, vagyis a szolgálatok titkos ügynököket építsenek be a politikai pártokba, az igazságszolgáltatásba és a sajtóba. Daniel Befu esete azt mutatja, hogy ezt a jogszabályt ott sem veszik komolyan.